

AHMET DURSUN NATIKİ VE DİVANI ÜZERİNE**Abdulkadir ERKAL*****ÖZET**

Divan Edebiyatının son temsilcilerinden sayılan Nâtîkî, unutulmuş şairlerimizden biridir. Üzerinde geniş bir araştırma yapılmamış, yapılanlar ise eksik ve yetersiz kalmıştır. Ardahan'da doğup Erzurum'da yetişen ve on bir yıl Erzurum müftülüğü görevinde bulunan Nâtîkî bölgemiz açısından önemli bir şahsiyettir.

Şairliğinin yanında ilmi yönüyle de dikkati üzerine çeken bu önemli şair-ilim adamımızı bilim alanına tanıtarak onun hakkındaki eksik bilgileri tamamlamaya ve divanını tanıtmaya çalıştık.

1 8. yüzyıl sonları ve 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşayan Ahmed Dursun Nâtîkî, Divan Edebiyatının unutulmuş şairlerinden biridir. O, şairliğinin yanında ilmi yönü ile de dikkat çekmiştir. Medrese eğitimi gören şair, daha beş yaşında iken Kur'an'ı hatm etmiş, Kars ve Erzurum medreselerinde de ders görmüş ve icazetler almıştır. Mantık alanında kendini yetiştiren Nâtîkî, bu alanda önemli eserleri Türkçe'ye çevirmiş ve bir çoğunu da şerh etmiştir. Bu şerhleri yıllarca Erzurum medreselerinde okutulmuştur. Bu eserlerini dönemin padişahı Abdulmecid'e sunarak onun da lutfunu kazanmış ve Erzurum müftülüğüne kadar yükselmiştir. Müretteb divanı da bulunan bu çok yönlü şairimiz hakkında araştırma yapan tek araştırmacı Z. Fahri Fındıkoğlu olmuştur. Ondan sonra gelenler ise Fındıkoğlu'nun verdiği bilgilerle yetinmiş, daha öteye gitmemişlerdir.¹

* Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

¹ Nâtîkî'den bahseden kaynaklar; Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Erzurum Şairleri, İstanbul 1927, s.58-63; Murat Uraz, Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri, İstanbul 1933, s.30; Mehmet Nail Tuman, Tuhfe-i Naili, -Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri-, Tıpkıbasım, İstanbul 2001, C.2, s.1015; İ. Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, C.2, İstanbul 1988, s.1109-1111; Hasan Ali Kasır, Erzurum Şairleri, İstanbul 1999, s.74-77; Metin Özarslan hazırladığı 'Erzurum Âşıklık Geleneği' isimli çalışmasında Nâtîkî'yi "Hayatta Olmayan Âşıklar" bölümü altında bir halk âşığı olarak tanıtmıştır. Her ne kadar Nâtîkî'nin hece vezni ile yazmış olduğu şiirler mevcutsa da o bir divan şairidir. (Bk. Metin Özarslan, Erzurum Âşıklık Geleneği, Akçağ yay., Ankara 2001, s.363).

Divan Edebiyatının son temsilcilerinden biri olarak sayabileceğimiz Natıkı'nın şimdiki kadar araştırılıp incelenmemesi büyük bir eksiklik. Biz bu eksikliği gidermek amacıyla Natıkı'nın kaynaklarda '*ne olduğu bilinmiyor*' şeklindeki ifadelere maruz kalan divanını tespit ederek incelemeye tabi tuttuk.

HAYATI:

Asıl adı Ahmed Dursun olan Nâtıkî, Ardahan'ın Dedegül köyünde H.1199-M.1785 yılında doğmuştur. Babasının adı İshak bin Halildir. On beş yaşına kadar köyünde okumuş, sonra Kars'ta tahsiline devam edip Kars müftüsü Hacı Süleyman Efendi'den icazet almıştır. 1817 yılında 33 yaşında iken Erzurum'a gelen Nâtıkî, burada Lala Paşa Camiinde vaaz etmeye başlamış ve Karşlı Vaiz Dursun Efendi diye tanınmıştır. Abdülmecid'e sunduğu iki eserinden dolayı kendisine maaş bağlanmış ve Erzurum'a müftü tayin olunmuştur. On bir sene müftülük yaptıktan sonra 1857'de azledilmiştir. Azlından sonra ölümüne kadar hayatını seyahatle geçiren Natıkî, tekrar Erzurum'a dönmüş ve 1863 tarihinde de vefat etmiştir. Erzurum'da Karskapı mezarlığında medfundur.

Natıkî'nin ölümünden sonra yapılan mezar taşını Ruslar son istilada götürmüştür. Hatta halkın naklettiğine bakılırsa taşlar götürülürken Koca Müftü'nün kavuğu çok büyük olduğundan kırılmış ve parçalanmıştır.²

Natıkî'den bahseden ilk ve en önemli eser olan 'Erzurum Şairleri'nde Findıkoğlu, Natıkî'nin doğum yeri olarak Erzurum'u göstermektedir.³ Hayatı hakkında da fazla bilgi sahibi olmadığını söyleyen Findıkoğlu, Natıkî'yi tanıyan birinin ağzından onun Erzurum'da doğduğunu teyid etmeye çalışmıştır.⁴ Oysa ki, elimizde bulunan divanının son bölümünde müstensih tarafından Natıkî'nin hal tercümesi verilmiş olup, burada Ardahan'da doğduğunu, 33 yaşında Erzurum'a geldiğini ifade emektedir. Bu hal tercümesi aynen şöyledir:

"Dursun Ahmed Nâtıkî Ahıska kazalarında Ardahan kazası Dedegül nâmkaryede H. 1199 senesinin selhi Zilhiccenin ki uthiyye mâhidir âlem-i nâsuta gelmiş, dört buçuk yaşında mekteb-i ebcedhâne koyulup beş yaşında hatm-i Kur'ân etmiştir. Ba'da me'zûn-i bi'd-ders Ahmed Efendi el-Şavşadî karyemiz bura imâm iken 'ilm-i sarfdan emsile vü binâ ve maksûd u izzi kitaplarını mu'maileyh

² Z. Fahri Findıkoğlu, Erzurum Şairleri, İstanbul 1927, s.59.

³ Nâtıkî hakkında bahseden ilk kaynak Z. Fahri Findıkoğlu olduğu için, yukarıda listesini verdiğimiz Nâtıkî'den bahseden tüm eserler onun Findıkoğlu kaynaklı olarak Erzurumlu olduğunu yazmışlardır. Sadece Nail Tuman, 'Tuhe-i Naili'de elimizdeki divanı görmüş ve hal tercümesinden dolayı Nâtıkî'nin Ardahanlı olduğunu söylemiştir.

⁴ Findıkoğlu, A.g.e., s.58.

Efendiden dikkat-birle okumuş, on beş yaşına dahil olduğunda Kars şahrine gidip üstâd-ı kâmillerden ‘ulûm-ı ‘arabiyye ve ‘ulûm-ı şer’iyye ve tefsîr ve ‘ulûm-ı ferâiz bi-kemâlihi ta’lîm ü tefehhüm etmiş. On yedisine müderris-nişîn olup tahsîl-i ma’ârif idüb merhûm mağfûrunleh Kars müftüsü cennet-mekân el-Hac Süleyman Efendi’den me’zûn-ı bi’d-ders olup otuz üç yaşında medine-i Erzurum’a hicret edip Karşlı Vaiz Tursun Efendi Hoca diye meşhûr-ı âfâk olmuştur. Mahrusâ-i Kars’da hin-i tahsilde nahivden ‘Ucrumiyye’ metnini üç vech üzere şerh edip ‘*Mecmaü’-l Fevâid ve Ma’denü’l-Ferâid*’ ismi ile müsemma kılmıştır. Ve yine tahsîlinde Farsi’den ‘*Lugât-ı Hacib*’i ‘Şevâhidi- Ebyât ile bir güzelce şerh edip ‘*Kirâse-i Nâtika*’ ismiyle tesmiye etmiştir. Ve yine tahsîlinde İmam-ı Azâm (r.a.) Hazretlerinin ‘*Maksûd*’ nâmında olan kitabını neşr ü nazm üzere terceme etmiştir. İsmi ‘*Terceme-i Nâtiki*’ tesmiye etmiştir. Ve ‘*Bâb-ı Surût-ı Risalesi*’ni üç bahr üzere nazm etmiştir. ‘*Nazm-ı Nâtiki*’ diyü vaz’-ı ism etmiştir.

Ve ba’da medine-i Erzurum’da nice seneler taleb-ı ‘ulûm, tadrîs-i ‘ulûm edip üç def’â nice âlem-i çerâğ edip me’zûn-ı bi’t-tadrîs etmiştir. Yirmi beş senede Kadı Beyzâvi vesâir havâşi-yi tefsîre nazaran Lala Paşa Câmii’nde Tefsîr-i Beyzâviyi hatm etmiştir. Ve hin-i tadrîsinde Muhtasar-ı Ma’âninin ebyâtını cem’ edip ve me’ânisin beyân ve kankı bahirlerden geldiğini ‘ayân her beytin takrîz etmiştir. Dibâcesini şevketlü mehabetlü Sultân-ı Âlem-sultân Mecîd Han Efendimizin ismi-şerîfi ile müveşşeh ü müzeyyen etmiştir. “*Takrîzât-ı Ebyât Muhtasarü’l-Telhis Ma’el Berâhin-i Ve’l-Tensis*” ismiyle tesmiye edip ve bu kitabı devlet-i morana ihdâ edip ba’den-nazar Dâvud Paşa ile Çerkesli Mehmed Efendi’ye vesâir-i ‘ulemâya nazar ile emir buyurup onlar dahi tahsîn buyurdıklarından makbûl-ı şahâne olup kifâyet-i mikdârı Erzurum gümrüğünden bâ-berât-ı ‘âli kitâbın müstetâbın makbûl-ı şahânem olup fermân-ı ‘âli ile mahiyeti tahsîs olunmuştur. Ve ba’den Kaza-yı Erzurum’a bâ-menşûr-ı ‘âli müftî olup on bir sene müftülük hizmet-i celîlesinde kalmıştır. Yetmiş üç tarihinin âhırında hasbû’l-icâb ‘azl-ı vâki olup kendi hânesinde devlet-i Aliye-i Osmâniye El-Sultan İbn-i Sultan-ı Elfâzi Abdulmecîd Han Efendimizin hayır duâlarında olup ve bu divânı evrâk-i şetideden cem’i edip böylece beyân etmiştir. Hattâ sâhib-i divân Ahmed Nâtikî buyurmuştur: “*Dedegüldür vatanım, maskat-ı re’isim amma; Ayn-ı gül oldu ulûm içre bu rûhum, rûhuma sebeb-i hâsilımız şehr-i ulûme-i Karsdır. Sebeb-i rif’atimiz rûte ile Erzen-i Rum*” buyurup teşekkür buyurmuştur. Hâsılı kelâm bu keyfiyet üzere sinni genc (73) tarihine varıp, bu divânı cem’ edip, hâk-pây-ı devlet-i aliyeye niyyet-i hâlisitesiyle tebyîz edip hâk-pâye göndermiştir. Bâki emr ü fermân u hükmi-i zişân şevketli muhabbetli pâdişâh-ı âlem-penâh Efendimiz Hazretlerindedir. Cenâb-ı Hak pâdişâhımızı taht-gâh-ı devletinde dâim ede. Amin sümme amin.”

Bu hal tercümesinde müstensih, Nâtiki’nin hayatının tüm ayrıntılarını yansıtmış ve eserlerini dahi nasıl oluşturduğunu, hangi eserlerin şerhi olduğunu belirtmiştir. Bu divanın istinsah edildiği tarihte Nâtiki’nin hayatta olması ve bu nüshanın Sultan Abdulmecid’e sunulması burada verilen bilgilerin doğruluğunu teyit etmeye yeter bir sebeptir.

ESERLERİ:

Nâtıkî'nin eserleri üzerine günümüze kadar yazılan hiçbir kaynakta bilgi mevcut değildir. Hatta divanın dışında eseri olup olmadığı dahi bilinmemekte idi. Elimizdeki divanın sonunda bulunan hal tercümesinde eserleri üzerinde ayrıntılı olarak durulmuş ve isimleri ayrı ayrı zikredilmiştir. Aşağıda verdiğimiz eser isimleri buradan alınmıştır. Burada bahsedilmeyen bir eserini ise biz Türk Dil Kurumu Kütüphanesi'nde tespit ettik.

1-Divan:

Nâtıkî'nin elimizde bulunan divanı 1857 yılında tertip edilip Sultan Abdulmecid'e sunulmuştur. Yaptığımız uzun araştırmalar sonucu bir nüshasını tespit ettiğimiz divan, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde 1225 numarada kayıtlıdır.⁵ Yazmanın tavsifi:

72 yk, 250x162 – 185x113 cm, talik yazı, 19 st, abadi kâğıt, başlıklar nakışlı ve tezhipli, sözbaşlıkları kırmızı, yıldız cilt, arkası ve kenarları meşin, üstü yeşil bez kaplı, miklepli cilt.

Baş: İbtida aşk idüb aşkında bulgıl intihâ
Fâriğ-i dünyâ olub azâde olgıl kıl safâ

Son: Bâki emr-i fermân ve hük-m-i Zi'ş-şevketlü muhabbetlü pâdişâh-i
âlem-penâh Efendimiz Hazretlerindir.

Divanda 1 dibâce, 1 manzum hasbihal, 16 kaside, 68 tarih, 112 gazel, 2 manzum mektup, 1 münacaat, 1 tahmis, 2 muhammes, bazıları tarihli 68 rubai, bazıları tarihli 69 müfred, 6 muamma ve sonunda Nâtıkî'nin hal tercemesi vardır. Eserde nazım şekli tasnifine gidilmemiş, alfabetik olarak karışık verilmiştir. Sadece rubai ve müfredler divanın sonunda yer almıştır.

Z. Fahri Fındıkoğlu, Canib Bey isimli bir şahsın kendisine tedkik için Natiki'nin divanını verdiğini belirtmiştir. Fındıkoğlu elindeki divanın başında

---

⁵ Yaptığımız araştırmalarda Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde Nâtıkî adına 825 ve 963 numarada kayıtlı iki divan tespit ettik. Ancak bu divanların tavsifinde 18. yüzyılda istinsah edildiği üzerine bilgi verilmektedir. Oysa Nâtıkî 18. yüzyılın sonlarında dünyaya gelmiştir. Tahminimize göre bu iki nüsha Nâtıkî mahlaslı başka bir şaire ait olabilir. Bu nüshaları görmediğimiz için kesin bir hüküm veremiyoruz. (Bk.: Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001.)

tevhid'in bulunduğunu belirtiyor.⁶ Bizim elimizdeki divanın başında tevhid bulunmamaktadır. Tespitimize göre elimizdeki bu nüsha Fındıkoğlu'nun gördüğü nüsha değildir. Çünkü Fındıkoğlu'ndaki bu nüsha olsaydı, divanın sonundaki hal tercümesinden haberdar olacak ve Nâtıkî'nin Ardahanlı olma ihtimali üzerine de duracaktı. Yine Fındıkoğlu aynı eserinde Nâtıkî'nin eserlerinden bahsederken: “*Canib Bey'in Koca Müftü'nün mantıkçı ve aruzcu olduğuna ait aileleri arasında mevcut sâlden bahsetmesine bakılırsa Nâtıkî'nin bazı eserlerinin bulunması gerekir...Elhasıl Nâtıkî'yi sadece Divan'ı ile tanıyoruz.*”⁷ şeklinde ifadeyle şairin diğer eserlerinin isimlerinden habersiz olduğunu belirtmiştir. Bizim elimizdeki nüshada terceme-i hal bölümünde Nâtıkî'nin eserleri üzerine genişçe duruluyor.

Fındıkoğlu elindeki nüshayı ileriki günlerde neşredeceğini bildirmiş ama bu divan neşredilmemiştir. Fındıkoğlu'nun elindeki nüshaya ne olduğu bilinmemektedir.

Nâtıkî, divanında aruz veznini kullanırken oldukça zorlanmıştır. Vezin bozuklukları ve ahenk kusurları oldukça fazladır.

2-Mecma'ü-l Fevâid ve Ma'den'ü-l Ferâid: Nâtıkî'nin bu eseri nahiv konulu bir eserin şerhidir.

3-Kirâse-i Nâtıkâ: Farsça ‘Lugat-ı Hâcib’ isimli eserin şerhidir.

4-Terceme-i Nâtıkî: İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin ‘Maksud’ isimli eserinin tercüme ve şerhidir.

5-Nazm-ı Nâtıkî: ‘Bâb-ı Sürût Risalesi’ni üç bölüm halinde nazma çevirdiği eseridir.

6-Takrizât-ı Ebyât: ‘Muhtasar-ı Ma’ani’ isimli eserin her beytini takriz ederek hangi bahrlerden geldiğini şerh ettiği eserdir. Dibâcesini Sultan Abdulmecid’e sunmuştur.

7-Şerh-i Hediyyetü's-Sıbyan: Bu Eser Türk Dil Kurumu Kütüphanesi'nde 194 nolu numarada Ahmed Dursun Nâtıkî adına kayıtlıdır. 46 yaprak, 19 satırlı olan eser Vezir-i Azam Hüsrev Mehmed Paşa adına şerhedilmiştir. Ayrıca Nâtıkî'nin Divan'ında Hüsrev Mehmed Paşa adına yazmış olduğu bir kasidenin de mevcut olması bu eserin Nâtıkî'ye ait olduğunu göstermektedir.

---

⁶ Fındıkoğlu, A.g.e., s.60.

⁷ Fındıkoğlu, A.g.e., s.59.

DİVANINDAN SEÇMELER

KASİDE DER SİTÂYİŞ-İ MEHMED EMİN RA'UF PAŞA⁸

Hamdülillah her dem ü in'âm-i ihsân eyledi
Teşne dillerde dem-â-dem bâğ-ı bostân eyledi

Lutf idüb kıldı tecellî cânib-i şarka merâm
Bir mübârek şems-i izhâr külli bürhân eyledi

Hükm-i dermânında râğıb tab'adur câmî misâl
Sâhib-i seyf-i kalemdür câna fermân eyledi

Hak bilür kim ehl-i diller pâyinün şer-bendidür
'Andelibân-ı devâm üzre hoş elhân eyledi

Her süttürunda anun hep dîn-i millet şu'lesi
Beyt-i İslâmı müzeyyen bil ki hayrân eyledi

'Âlemi rûşen kılıbdur mâh-tâb-ı rif'ati
Ahd-i zûn i'tidâli mâh-i nisyân eyledi

Cümle a'dâlar zamânında olurlarsa nigûn
Kâfir iken hâk-pâye geldi imân eyledi

Tab'-ı mevlânâdur anun için re'fet kılur
Hem şerî'at hem tarikat câna hemyân eyledi

Hû diyüb Mevlâ diyüb kalbe tecelli eylemiş
Nakş idüb gâlibligi ervâh-i seyrân eyledi

Cânib-i şarka ser-'asker kendisi pederi münîr
İsm-i pâki çün Ra'uf Paşâdur i'lân eyledi

Bu mübârek demde geldi hem mukarrer hem şifâ
Belde-i Erzurûmı hem mühr-i Süleymân eyledi

Nice yıllar surh-ı serle serkeş-i bednâm iken
İnkiyâd itdi bi-küllü sulha giryân eyledi

---

⁸ Divân-ı Nâtikî, v.52^a-52^b.

Tiğ-i tîrûn cümlesinden havfa zâhib oldılar
Dâ'iler kıldı du'âyı hâke yeksân eyledi

Gerçi menziller binâsı 'arsa-i dünyâdadur
Çok merâtible efendim evc-i keyvân eyledi

Hem Ra'uf hem 'atûf cümle'nün matlûbudur
Hâk-pâyûn sürme-i Mısır u Sifâhân eyledi

Ma'den-i feth-i zaferdür merkez-i nusretdür ol
Anunçûn 'âlem içre tiğ-i rahşân eyledi

Tâ'atında bağlanub eller tevâzû' eyleyüb
Hâkim irânları heb bize biryân eyledi

Nâsîh-ı *Nâtık* du'â güder efendim her zamân
Mûr-veş bu nazmum alan pâye-rîzân eyledi

GAZEL

1

'Îzârın la'l-i mercândır o mercân mercân-ı hamrâ⁹
Saçın bir misk-i ahsendir o miskin revnâk-ı nârâ

Mûy-ı vechindedir sevdâ o sevdâ sevdâ-i Mecnûn
O Mecnûn Mecnûn-ı Leylâ o Leylâ Leylâ-i dünyâ

Bakışın rabt-ı zâbıtdır o zâbit zâbit-ı muhrik
O muhrik muhrik-i tâlib o tâlib tâlib-i servâ

Boyun nihâl-i 'ar'ardır o 'ar'ar 'ar'ar-ı kâmil
O kâmil kâmil-i kevser o kevser kevser-i ihlâ

Dedin *Nâtıkî* fâriktir o fârik fârik-ı sâki
O sâkî sâkî-i muzmer o muzmer muzmer-i bâlâ

⁹ Divan-ı Nâtıkî, s. 6^b.

2

Derûnum dâğ dâğ üzre nedendir bilmedim yâ Râb
Safâda nâr nâr üzre nedendir bilmedim yâ Râb

Muhassal gitdi kendimden usandım bu cihân içre
Bu gönülüm hâr hâr üzre nedendir bilmedim yâ Râb

Karınım pür-'inâd olmuş celîsim pür-şidâd olmuş
Cefâda kâr kâr üzre nedendir bilmedim yâ Râb

Benim zannım bu âlemde ne âlemler safâ eyler
Ne câhil bâr bâr üzre nedendir bilmedim yâ Râb

Ne hâsıl i'tibâr halkdan dûr ol muhibbi *Nâtık*
Senin 'aşkında zâr üzre nedendir bilmedim yâ Râb

3

Ey gönül bilmem nedendir derdimiz efzûndur¹⁰
Rûz u şeb eyler hayâlim hâl ile mahzûndur

Bir acâib nesnedir dünyâ bilmez hîlesi
Katl eder hem redd eder feryâd eden magbûndur

Hep ricâlullah bildim tarik-i dünyâ imiş
Âşık-ı dîdâr olanlar dâimâ mecnûndur

Lahza lahza kan döküpdür dilleri meczûb olan
Pâre pâredir vücutu her zamân meftûndur

Neylesin *Nâtık* bu demde bir dahi dûr oldu dûr
Şam olur gurbet misâli subhdan me'yundur

---

¹⁰ Divân-ı Nâtkî, v. 19^a.

4

Görmez oldı vech-i pâkin dîde-i giryânımız¹¹
Bulmadı rahında râhat bu deli virânemiz

Hâli-i hindûlar bu dem tuğrâsı fermân eylemiş
Tîr-i müjgânın efendim katlı ider dil-hânemiz

Ruhların âl eylemiş la'lin kızıl kan eylemiş
Çeşm-i mestânen görelden kâr olur efgânımız

Lû'lû-ı terdür dehânından çıkan elfâzımız
Yek tekellümde helâk olur bütün erkânımız

Nâtık resmin ezelden resm-i âşıkdur madem
Kim bu meydânın içinde yol bulur erkânımız

SÛRET-İ MEKTÛB¹²

Hudânın ism-i pâkin yâd kıldım
Bihamdillah güzel mu'tâd kıldım

Salat ile selâmım dâ'im olsun
Huzûr-ı Mustafâya zâd kıldım

Benim oğlum Hüseyn Şarkî bu dem
Bu mektûbunda ben a'yâd kıldım

Su'âl-i murâdım cümle yerinde
Velîkin çok zamân a'bâd kıldım

Nedendir böyle sizde bizde teb'id
Vefâsızdan 'aceb feryâd kıldım

Bizim tahîrimiz fasl u bâde
Kızım ismetler çok nâşâd kıldım

Benim asla kusûrum yok efendi
Niçün hiç sormadım eşdâd kıldım

¹¹ Divân-ı Nâtıkî, v.26^b.

¹² Divân-ı Nâtıkî, v. 37^b-38^a.

Selâm olsun sana cânım efendim
Güzel elfâz ile irşâd kıldım

Süleymân-ı zamânım dilsüz pâye
Güzel mektûb ile efrâd kıldım

Bu gönlüm münkesirdir bi vebâdan
Yedi evlâd ile bir zâd kıldım

Muhassal gîtmedi kalbimden hubbun
Ne mânâ bu tasavvurâd kıldım

Bu demde maslahat bil şeh-i Bayburd
Sefer-birle mekân-ı şâd kıldım

Bizim Numân Efendi Hacı-dîne
Selâmım var hemân îrâd kıldım

Bizi mes'ûl kılan ihvân-ı dîne
Ki sad-güne selâm-ı îrâd kıldım

Behey *Nâtık* kelâmın zeylini kes
Meger Şarkî Efendi nâd kıldım

KOŞMA

Zamân harâb oldu dünyâ bozuldu¹³
Kıyâmet nişânı oldu günbegün
Erlerde nâmus yok cer ü şecâ'at
Hücûm etdi düşman geldi gün-be-gün

Mahv olmuş yeniçeri erleri bâkî
Ne ki kaldı geri cümlesi şâkî
Eder fisk-ı isyân ne bilsün hakkî
Arşa günahları çıkdı gün-be-gün

---

¹³ Divan-ı Nâtıkı, v. 44^a.

Fakir-i miskinde yok asla sabır
Hain çıkdı cümle kibâr-ı kibir
Hünkâr tecrübesiz re'isler habir
Küffâr İslâmı sardı gün-be-gün

Paşa Vezir Begde kalmadı insâf
Avratlar kasabadır yüzleri keşşâf
Oğlanlar edepsiz isteği zifâf
Cihânda zulm ü fisk doldı gün-be-gün

Mağribde maşrıkdâ hükûm-i pâdişâh
Şimdi noksan oldu düşündeki mâh
Vezirler döğüşür mensibına câh
Zorbalar zuhûra geldi gün-be-gün

Nâtıkî sen dahi eyle terennüm
Küffâr bir tarafda zorba teşemmüm
A'yân-ı memleket bilmez teyemmüm
Hâlimiz perişân oldu gün-be-gün

ABSTRACT

Nâtıkî considered one of the latest representatives of literary school of the old Turkish lyric poets is neglected poet in many aspects. It hasn't made broud researches about him and researches which have made up to now are imperfect and inadequate. Nâtıkî, who was born in Ardahan, trained in Erzurum and charged with the office of the Mufti for eleven years in Erzurum is very important caracter as to our district.

Attracting attention not only being poets but also being scholar, Nâtıkî is attempted in this research to let be known to scientific world, to complete deficient knowledge about him and to introduce the collection of the poems belonging to him.

